

ΝΕΕΣ ΕΠΟΧΕΣ

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Συμπληρώθηκαν φέτος 87 χρόνια από την πρώτη εμφάνιση του Superman το 1938. Και ενώ κάποιος θα περίμενε η δημοφιλία του ήρωα να φθίνει, αντίθετα παραμένει υψηλή, τόσο ώστε η νέα ταινία που θα κυκλοφορήσει σύντομα στη μεγάλη οθόνη, να συγκεντρώνει ήδη τα φώτα της δημοσιότητας επάνω της. Τι συμβαίνει λοιπόν και ο Superman παραμένει, μετά από τόσα χρόνια, το ίδιο δημοφιλής; Πώς γίνεται, ο άνθρωπος από ατσάλι, να είναι τόσο ανθεκτικός – όπως το ατσάλι άλλωστε – στο πέρασμα του χρόνου και να βρίσκει απήχηση ακόμα και σε γενιές που τον γνώρισαν κυρίως μέσα από ταινίες και videogames; Και κυρίως, γιατί σήμερα χρειαζόμαστε, ίσως περισσότερο από ποτέ, λίγο από την καλοσύνη του Κλαρκ Κεντ και την ενουναίσθηση του Superman;

Από την πρώτη του εμφάνιση στο «Action Comics» το 1938, μέχρι και σήμερα, ο Superman καταφέρνει να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες εποχές. Σύμφωνα με τον Μπεν Σόντερς, καθηγητή και συγγραφέα του βιβλίου *Do the Gods Wear Capes? Spirituality, Fantasy and Superheroes*, «ο Superman αλλάζει με αξιοσημείωτη ταχύτητα και όμως καταφέρνει, παραδόξως, να ενσαρκώνει την ιδέα μιας αμετάβλητης αρετής». Και συνεχίζει, υπογραμμίζοντας γλαφυρά, «από την άποψη της pop κουλτούρας του 20ού αιώνα, αποτυπώνει την έννοια ενός πλατωνικού ιδανικού του καλού. Όταν ο Superman τα πάει καλά, δεν ντρέπομαι να τον αποκαλώ μια όμορφη ιδέα».

Και πράγματι, η επιρροή του Superman είναι τόσο μεγάλη που πολλοί συγκρίνουν τη διαδρομή και τη μυθική του αφήγηση με τους μυθολογικούς ήρωες της αρχαίας Ελλάδας ή της Ρώμης, εκπληρώνοντας ακριβώς την ίδια κοινωνική λειτουργία, ενισχύοντας τις αξίες, τους κανόνες και τις κοινωνικές δομές ενός πολιτισμού. Οι μύθοι παρέχουν εξηγήσεις για τα φυσικά φαινόμενα, θεσπίζουν ηθικούς κώδικες και καθοδηγούν τα άτομα στους ρόλους τους μέσα στην κοινωνία. Δημι-

AI GENERATED

Λήδα Τσενέ

Η καλοσύνη του ξένου

Η επιρροή του Superman είναι τόσο μεγάλη που πολλοί συγκρίνουν τη διαδρομή και τη μυθική του αφήγηση με τους μυθολογικούς ήρωες της αρχαίας Ελλάδας ή της Ρώμης

ουργούν επίσης μια αίσθηση κοινότητας και κοινής ταυτότητας παρέχοντας κοινές αφηγήσεις και σύμβολα. Και αναμφισβήτητα, ο Superman καταφέρνει αρκετά από τα παραπάνω.

Αυτό που όμως πραγματικά ξεχωρίζει τον Superman και τον καθιστά τον απόλυτο ήρωα, δεν είναι οι εξωπραγματικές του δυνάμεις. Είναι τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά του και κυρίως αυτά της καλοσύνης και της ενουναίσθησης, χαρακτηριστικά που φροντίζει να αναδεικνύει σε κάθε του περιπέτεια. Στο εμβληματικό «All Star Superman» του Γκραντ Μόρισον ο Superman πεθαίνει και καλείται να εκτελέσει μια σειρά από αποστολές πριν από το θάνατο του. Ωστόσο, η γοητεία αυτής της τελευταίας διαδρομής δεν βρίσκεται στο μεγαλείο των προκλήσεων, αλλά στις αλληλεπιδράσεις του με τους φίλους, τους εχθρούς και τους πολίτες που σώζει. Και όπως πολύ χαρακτηριστικά αναφέρει ο

ίδιος ο Μόρισον, «οι καλύτερες ιστορίες αφορούν έναν τύπο που προσπαθεί να κατανοήσει τα πράγματα γενικά, αλλά και το κορίτσι δεν τον συμπαθεί όσο θα ήθελε. Ο κακός τον μισεί, αλλά εκείνος συμπαθεί τον κακό. Αυτό το πραγματικό, μικρό ανθρώπινο συναισθηματικό στοιχείο λειτουργεί υπέροχα όταν το ανατινάζεις σε κοσμικές διαστάσεις».

Ακόμα ένα παράδειγμα είναι η ιστορία «Generations» του Ντάνιελ Γουόρεν Τζόνσον που περιλαμβάνεται στη συλλογή «Superman Red and Blue». Σε αυτήν, παρακολουθούμε τον Τζόνθαν Κεντ, τον θετό πατέρα του Superman, να φοβάται ότι μπορεί να μην τα καταφέρει καλά στην ανατροφή αυτού του εξωγήινου μωρού. Σε όλη την ιστορία τον βλέπουμε να επαναλαμβάνει μερικές βασικές φράσεις στον νεαρό Superman, ο οποίος στη συνέχεια, ενώ σώζει ζωές ανθρώπων, τις επαναλαμβάνει για να τους ενθαρρύνει. Αυτές οι φράσεις είναι «Είσαι ξεχωριστός», «Σ' αγαπώ» και «Είμαι περήφανος για σένα». Η τελευταία εικόνα στην ιστορία είναι ο Superman να κοιτάζει τη Γη από το Διάστημα, με ένα χαμόγελο και δάκρυα στα μάτια του, καθώς δηλώνει την αγάπη του για το θετό του σπίτι.

Ο Superman μπορεί να μοιάζει άτρωτος, πολλές φορές ακόμα και βαρετός, καθώς τα κάνει όλα τέλεια, αλλά αν κανείς κοιτάξει λίγο πιο προσεκτικά θα δει ότι φέρει τραύματα – μην ξεχνάμε ότι αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την πατρίδα του, τον πλανήτη Κρύπτον –, έχει ελαττώματα, ανησυχίες. Μπορεί να πετά αγέρωχος από πάνω μας, όμως είναι η αντανάκλαση των επιθυμιών, των ελπίδων και των φόβων μας. Και σε έναν κόσμο όπου κυριαρχούν οι συγκρούσεις και η αλαζονεία και εκλείπει η πίστη στις ανθρώπινες αξίες, ο Superman είναι εδώ για να μας θυμίσει ότι, ακόμα και αν δυσκολευόμαστε να το δούμε, η μεγαλύτερη δύναμή μας είναι η καλοσύνη.

Η κυρία **Λήδα Τσενέ** είναι διδάκτωρ Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου, καλλιτεχνική διευθύντρια του Comicdom CON Athens.

Σολούρ (Αντώνης Νικολόπουλος)

Κόμικς με «ήρωες» και «χαρακτήρες»

Τους πρωταγωνιστές στα κόμικς συνηθίζουμε να τους αποκαλούμε «ήρωες». Οι «ήρωες των κόμικς» λέμε, και ως μην είναι όλοι τους υπερήρωες όπως ο Superman, ο Batman, η Wonder Woman ή κάποιοι ακόμα, σαν τον Τεν Τεν και τον Κόρτο Μαλτέζε, που καταφέρνουν πάντα στο τέλος με την εξυπνάδα τους να φέρνουν τις δύσκολες καταστάσεις σε μια λεπτή ισορροπία, έστω μέχρι το επόμενο επεισόδιο. Υπάρχουν και οι άλλοι... ήρωες, οι πλακατζήδες, αφελείς και γκαφατζήδες. Ο Ντόναλντ Ντακας πούμε ή ο Ραν Ταν Πλαν. Και ακόμα παραπέρα κάποιοι χαρακτήρες σε τελείως διαφορετικές αφηγήσεις, που συγκινούν και προβληματίζουν. Δεν είναι μικρότερος άθλος και αυτός, η συγκίνηση, όταν καταφέρνουν οι σκιτσογράφοι να τη

μεταδώσουν στους αναγνώστες με απλές γραμμές, μπαλονάκια και σιωπές.

Τα κόμικς θεωρούνται ακόμα και σήμερα από πολλούς μια μονοδιάστατη, «λάιτ» τέχνη. Όμως, οι «ήρωες» τους, η ποικιλία των χαρακτήρων, όπως και οι προσεγγίσεις διαφορετικών αναγνωστικών ομάδων και ηλικιών, αποδεικνύουν στην πράξη το αντίθετο. Ας επιχειρήσουμε παρ' όλα αυτά έναν γενικό διαχωρισμό: «ήρωες» και «χαρακτήρες». Μια ομαδοποίηση αρκετά αυθαίρετη – δεν είναι άσπρο/μαύρο τα πράγματα εδώ όπως σε κάποια κόμικς – και η οποία σίγουρα δεν περιγράφει μια ποιοτική διαφοροποίηση, αφού συναντούμε αριστουργήματα της «έναντης τέχνης» και στις δύο περιπτώσεις. Αλλωστε υπάρχουν φιγούρες που διαπερνούν με άνεση τα

AI GENERATED

όρια των ορισμών, όπως συμβαίνει με τις σύγχρονες εξιστορήσεις του Σατούφ (στη Γαλλία) και του Ζεροκάλκαρε (στην Ιταλία). Σε ένα τόσο γενικό σχήμα όμως, μπορούμε να εντοπίσουμε καλύτερα δύο βασικούς μηχανισμούς αφήγησης και στυλιζαρίσματος.

Από τη μια λοιπόν συναντούμε «ήρωες» κόμικς με ευδιάκριτη τυπολογία χαρακτήρων, αναγνωρίσιμες μορφές και αναμενόμενες συμπεριφορές. Σε αυτήν την πλευρά θα βρούμε τις πλέον διάσημες φιγούρες του μέσου των κόμικς: τον Μίκυ

Μάους, τον Ασπερίξ και τον Λούκυ Λουκ, τον Ισοβίτη, τον Superman, τον Τσάρλι Μπράουν, τον Spider-Man. Κόμικς χιουμοριστικά αλλά και κόμικς υπερηρωικά, φαντασίας και περιπέτειας που τα βρίσκουμε να δημοσιεύονται σε συνέχειες και αυτοτελή επεισόδια (σε comic album, τεύχη σε σειρές, comic strips ή πλέον και web comics). Κοινό τους χαρακτηριστικό, τα αναγνωρίσιμα και επαναλαμβανόμενα στοιχεία. Οι πρωταγωνιστές αλλά και οι φιγούρες που τους πλαισιώνουν όχι μόνο είναι σχεδιαστικά

ΤΟΥ ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΟΥ

Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη

Ιστορίες εκδικητών (χάρτινων και μη)

Στο τομίδιο *Πράξεις Εκδίκησης I* (εκδ. Τοποβόρος), συλλογή μαρτυριών και δοκιμίων που αναφέρονται σε πράξεις αυτοδικίας Εβραίων εναντίον Γερμανών κατά τη διάρκεια ή μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου – και εν πάση περιπτώσει πριν ψηφιστεί ο «Νόμος για την Τιμωρία των Ναζί και των Συνεργατών τους», που καθιστούσε το κράτος του Ισραήλ κύριο φορέα της διαχείρισης εγκλημάτων σχετιζομένων με το Ολοκαύτωμα – ο ιστορικός Nir Man αναφέρει την ιστορία ενός τοαγκάρη ονόματι Μίτερμαν. Ο Μίτερμαν λοιπόν, ένας κατά τα άλλα λιγομίλητος και μονίμως μουρμουρίζων γίγαντας, «στα γεράματα γνωστός για το σκαρί του και τα παχιά του χέρια», αποφασίζει να αποκαλύψει στον αφηγητή ότι μετά τον πόλεμο επιστράτευτηκε από τον αμερικανικό στρατό για να δουλέψει στη νυχτερινή φύλαξη των γερμανικών τρένων, πράγμα που του επέτρεπε επίσης να πηγαίνει από το ένα στρατόπεδο εκτοπισμένων στο άλλο, προσπαθώντας να εντοπίσει τον χαμένο του γιο. Οι βάρδιες αυτές του επέτρεπαν και κάτι ακόμα: να δολοφονεί όσους έκοβε με το μάτι (από την υπεροπτική τους στάση, τη γλώσσα του σώματος, τον τρόπο ντυσίματος) ότι ανήκαν, μέχρι πολύ προσφάτως, στο ναζιστικό κόμμα. «Στα εξπρές τρένα του Μονάχου, της Φρανκφούρτης και του Αμβούργου: εκεί τους καθάριζα» λέει ο τοαγκάρης Μίτερμαν στον εντελώς ανυποψίαστο έφηβο Μαν, που έκτοτε θα τον αντιμετωπίζει ως μυθικό, σχεδόν, ήρωα.

Στο φανταστικό ενός λαού κατατρεγμένου, δεν απέχει πολύ η εκδίκηση από την ηρωοποίηση. Το βλέπουμε, εξάλλου, συνεχώς στην ιστορία αλλά και στις ειδήσεις: ο τρομοκράτης του ενός είναι ο ήρωας κάποιου άλλου. Και το ανάποδο. Πώς λοιπόν να μην υπάρξει ολόκληρο

κομμάτι της ισραηλινής λογοτεχνίας που να αποτυπώνει, διαχρονικά, φαντασιώσεις για εκδίκηση μέσα από τη δράση αυτόκλητων τιμωρών – είτε μιλάμε για «υψηλή» λογοτεχνία (π.χ., στο *See Under: Love* του Νταβίντ Γκρόσμαν) είτε για το ακριβώς αντίθετό της: τη λεγόμενη «Στάλαγκ» μυθιστοριογραφία, μια σειρά από φτηνά βιβλιαράκια τσέπης που υποτίθεται ότι παρουσίαζαν ιστορίες πορνογραφικής εκμετάλλευσης κρατουμένων στα «Joy Division» (πορνεία για γερμανούς αξιωματικούς στα στρατόπεδα συγκέντρωσης) και, εν τέλει, στυγνής εκδίκησης των κρατουμένων εναντίον των βασανιστών τους;

Ο Ουμπέρτο Εκο θα έβρισκε σίγουρα πολλά να σχολιάσει για τους κλασικούς «υπερανθρώπους των μαζών» της ισραηλινής λογοτεχνίας, για το πώς αποτυπώνουν και ανατροφοδοτούν το συλλογικό φανταστικό του λαού τους, είτε ως απλοί άνθρωποι που γίνονται μυθικοί (και μυθικοί) πράκτορες της Μοσάντ και κυνηγοί Ναζί (ή νεο-Ναζί) σε δημοφιλέστατα αστυνομικά μυθιστορήματα (σαν το τεράστιο μπεστ-σέλερ *Το Σημάδι του Κάνν*, του Ραμ Ορέν) είτε ως ήρωες κόμικς, όπως ο βρετανο-εβραίος μαχητής Λέσλι Τόλνιερ στην *Εβραϊκή Ταξιαρχία* του Marvano,

“

Στο φανταστικό ενός λαού κατατρεγμένου, δεν απέχει πολύ η εκδίκηση από την ηρωοποίηση

στυλιζαρισμένοι, αλλά οι συμπεριφορές και οι αντιδράσεις τους ιδιαίτερα χαρακτηριστικές και αναμενόμενες. Συχνότατα μοιράζονται μεταξύ τους ευδιάκριτους ρόλους. Ο έξυπνος και ο χαζός, ο καλός, ο μοχθηρός, ο σοφός, ο καβγατζής, ο ζηλιάρης, είναι μόνο κάποια από αυτά τα ενδεχόμενα. Σκεφθείτε τέτοιες ομάδες ρόλων στους υπερήρωες (στον Batman) ή ακόμα περισσότερο στα χιουμοριστικά κόμικς (ας πούμε στο γαλατικό χωριό του Αστερίξ). Ο Ιζνογκούντ σε αυτήν την αφηγηματική δομή, πάντα θα θέλει να γίνει Χαλίφης στη θέση του Χαλίφη, ο Joker (σχεδόν) πάντα θα είναι ο ψυχοπαθής αντίπαλος του Batman, ο Οβελίξ πάντα θα βαράει λεγεωνάριους και θα τρώει αγριογούρουνα ενώ ο Λούκυ Λουκ πάντα στο τέλος του κάθε τεύχους του θα είναι... ένας φτωχός και μόνος καουμπόι. Η επανάληψη των συμπεριφορών και των αντιδράσεων στους «ήρωες» όχι μόνο δεν είναι βαρετή, αλλά και από τα πλέον επιθυμητά χαρακτηριστικά αυτών των κόμικς που καθόλου τυχαία μεταφέρθηκαν αυτούσια και με τεράστια ανταπόκριση στη μεγάλη οθόνη.

Ας περάσουμε όμως και στην άλλη μπάντα των «ηρώων», που συμβατικά περιγράψαμε ως «χαρακτήρες». Αυτούς θα τους συναντήσουμε συχνότερα σε αφηγηματικά αυτοτελή κόμικς με ιστορίες πιο σύνθετες και πολυσέλιδες. Συνθήκη που

τα βοηθάει να αναπτύξουν τον ψυχισμό, τα συναισθήματα και τις σκέψεις των δρώντων προσώπων κατά τρόπο ανάλογο θα λέγαμε με κάποιες ταινίες του κινηματογράφου ή την πλοκή ενός μυθιστορήματος, κάτι που δεν θα μπορούσε να συμβεί σε ένα comic strip. Το τέλος των ιστοριών και οι συμπεριφορές δεν είναι προβλέψιμες ενώ συχνά η ανατροπή ενυπάρχει και στην ίδια την δομή της αφήγησης. Όπως για παράδειγμα στα «μετακόμικς» όπου οι αφηγητές / σκιτσογράφοι εμφανίζονται οι ίδιοι στις σελίδες τους παρεμβαίνοντας στη ροή ή και διατυπώνοντας μια προσωπική

“

Δεν είναι μικρότερος άθλος και αυτός, η συγκίνηση, όταν καταφέρνουν οι σκιτσογράφοι να τη μεταδώσουν στους αναγνώστες με απλές γραμμές, μπαλονάκια και σιωπές

που μετά το τέλος του πολέμου επιστρέφει στην Ευρώπη για να καταδιώξει και να σκοτώσει αυτοβούλως και αυτόκλητα εγκληματίες πολέμου.

Αποχρώσεις και αποκλίσεις φυσικά υπάρχουν: από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 αρχίζουν και αποτυπώνονται στις απαιτήσεις του αναγνωστικού κοινού εξελίξεις που αντικατοπτρίζουν μια ωρίμανση στην πολυπλοκότητα του ισραηλινού δημόσιου λόγου, στην πολιτική, στη δημοσιογραφία και στα σχολικά βιβλία. Οι αυτόκλητοι τιμωροί της ισραηλινής ποπ κουλτούρας εμφανίζονται και ως ψυχολογικά επιβεβαρημένοι, τραυματισμένοι άνθρωποι, με θολά τα όρια που τους ξεχωρίζουν από τα θύματά τους και πρώην δράστες. Ο κόσμος γίνεται ξαφνικά πολύπλοκος, πολυεπίπεδος, πολύ πιο γκρίζος από αυτός των προκατόχων τους, λίγο σαν τα ποιήματα του Γιεουντά Αμικάι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου σύγχρονου, πολύπλοκου «υπερήρωα» είναι ο χαρακτήρας του Ντορόν στην επιτυχημένη σειρά του Netflix «Fauda» (Χάος).

Βεβαίως, υπάρχει κι ένα σημείο στο οποίο η ανάλυση του Εκο δεν «κουμπώνει» σωστά στη συζήτησή μας. Οι κλασικοί «υπεράνθρωποι των μαζών» έρχονται πολλές φορές αντιμέτωποι με το σύστημα με σκοπό να αποδώσουν δικαιοσύνη, δίχως όμως να γκρεμίσουν τις υπάρχουσες δομές εξουσίας· άντε να τις αναταράξουν λίγο: σκεφτείτε τον Superman ή τον Τζέιμς Μποντ. Εν αντιθέσει με αυτό το σχήμα, οι αυτόκλητοι τιμωροί/υπερήρωες της ισραηλινής λογοτεχνίας – απαστράπτοντες, τσαλακωμένοι, μυθικοί ή ταπεινοί – έχουν το εξής κοινό χαρακτηριστικό: τη διακαή επιθυμία να αμφιοβητήσουν την άδικη εικόνα των Εβραίων ως παθητικών θυμάτων και να αψηφήσουν το στερεότυπο της αδυναμίας που τους στιγματίζει για αιώνες. Υπό αυτήν την έννοια, βρίσκονται ξεκάθαρα πολύ πιο κοντά στον V του *V for Vendetta* ή στους *Watchmen* του Άλαν Μουρ: έρχονται για να αλλάξουν πραγματικά τον κόσμο – και τον αλλάζουν. Αλλά, όπως κι οι χαρακτήρες του Μουρ, ξεσκεπάζουν την επικίνδυνη φαντασίωση ότι μπορούν οι υπεράνθρωποι και οι υπερήρωες να «σώσουν τον κόσμο» χωρίς συνέπειες.

Η κυρία **Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη** είναι ποιήτρια και μεταφράστρια.

ΝΕΕΣ ΕΠΟΧΕΣ

Βιβλιογραφία

Η *Σημειολογία* (εκδ. Μαλλιάρης Παιδεία, 2020) του Ουμπέρτο Εκο στην πλήρη της εκδοχή περιλαμβάνει μια μεγάλη συλλογή δοκιμίων του σπουδαίου ιταλού διανοούμενου που καλύπτει την πολιτική, την ηθική, τη φιλοσοφία και όλο το μήκος και το πλάτος της σύγχρονης κουλτούρας από τη λογοτεχνία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ως τον κινηματογράφο και το κόμικ.

Στο *Men of Tomorrow. Geeks, Gangsters and the Birth of the Comic Book* (εκδ. Basic Books, 2005) ο Τζέραντ Τζόουνς, κομίστας και μελετητής του είδους, σκιαγραφεί τις απαρχές του αμερικανικού κόμικ στις Ηνωμένες Πολιτείες του τέλους της δεκαετίας του '30 και τη διαδρομή τους ως μέσου επιχειρηματικής δραστηριότητας και καλλιτεχνικής έκφρασης.

Ο *κόμικς του Μόντε-Χρίστο* (εκδ. Εστία, 2018) του Αλέξανδρου Δουμά αποτελεί το απόγειο του πολυγραφότερου συγγραφέα του 19ου αιώνα, ένα αμιγώς ρομαντικό έργο, σταθμό στην ιστορία του μυθιστορήματος, το οποίο παράλληλα, κατά τον Ουμπέρτο Εκο, συνιστά την αφετηρία του αρχετυπικού ήρωα και εκδικητή που θα εξελιχθεί στον «υπεράνθρωπο των μαζών».

Από τον Τζακ Κίρμιπ και τον Ρόμπερτ Κραμπ ως τα μάνγκα, το γαλλικό περιοδικό «Metal Hurlant» και τη Μαρζάν Σατραπί οι Νταν Μείζαρ και Αλεξάντερ Ντάνερ ιχνηλατούν στο *Comics: A Global History, 1968 to the Present* (εκδ. Thames & Hudson, 2014) τη σύγχρονη ιστορία του είδους σε μια πλούσια εικονογραφημένη έκδοση.

Με *Τα ελληνικά comics* (εκδ. Τόπος, 2012) ο Σολούρ (Αντώνης Νικολόπουλος) προσφέρει μια γοητευτική περιήγηση στα ελληνικά κόμικς από τη Μεταπολίτευση στην παγκοσμιοποίηση και από το 1974 μέχρι και τις μέρες των μνημονίων ως εγχειρίδιο, πυξίδα ανάγνωσης και εργαλείο προσιτό σε όλους.

οπτική σε όσα διαδραματίζονται γύρω τους. Εδώ ο Αρτ Σπίγκελμαν στο *Maus*, ο Τζο Σάκο στο *Palestine* ή η Μαρζάν Σατραπί στο *Persepolis* (για ν' αναφερθούμε σε κάποια ιδιαίτερα γνωστά κόμικς) δίνουν άλλη διάσταση στην αφήγηση καθώς προστίθεται στο θεματικό / χρονικό πλαίσιο που κινούνται, ένας συγκεκριμένος κοινωνικός προβληματισμός (οι αναφορές στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, το παλαιστινιακό ζήτημα και το καθεστώς της Περοίας, αντίστοιχα). Πολιτική και πολιτισμική θέαση που αντιλαμβάνεται τον σύγχρονο κόσμο, την ιστορία και την κοινωνία μέσα από την υποκειμενική ματιά των συγγραφέων. Ή ακόμα και το παρελθόν με όχημα την Ιστορία και τη Λογοτεχνία – σε κάποια άλλα θεματικά κόμικς και διαμεσικές μεταφορές –, θέτοντας στους σύγχρονους αναγνώστες τα πλέον ενδιαφέροντα ερωτήματα για το μέλλον. Χαρακτηριστικά γραφής και αγωνιώδους προβληματισμού που συναντούμε άλλωστε σε κάθε μορφή έντεχνης δημιουργίας. «Ηρωες» και «Χαρακτήρες» λοιπόν. Δύο βασικές μορφές αφήγησης – και αναγνωστικής απόλαυσης – από μια ιδιαίτερα πλούσια, πολυτροπική τέχνη, τα κόμικς.

Ο **Σολούρ (Αντώνης Νικολόπουλος)** είναι πολιτικός γελοιογράφος και δημιουργός κόμικς, διδάκτωρ Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.